

Barbara B. Centa

DEŽ JE BIL LE BEŽEN ODSEV TVOJIH SOLZ

Na tem mestu bi lahko končala. Seveda nadaljujem. Zmes nuje in trme, potreba po zapolnitvi časa in dokazovanje, mrtvi primeri in jaz, živa sredi vsega, kar čutim, mislim in sanjam, so botri pri stvarjenju sveta. Še enega od nešteti svetov. Začetek. Kako obetavno zveni ta beseda. Z-A-Č-E-T-E-K. Vrnem se k učenju angleščine in pustim, da v meni dozori spomin na nevihto.

In pustim, da se razdivjajo strasti, poimenovane z napačnimi imeni, da presahne vrelec nostalgije in otožnosti, da se umakne ponarejena patetika. V ognju suma in bolečini nepotrebnega naprezanja se kali spoznanje. Se skozenj pride do vere in miru? Pustim, ker sem se edino tega naučila.

Dan je mineval v poležavanju, spanju in branju. Poznani občutek, samo mnogo manjši po intenzivnosti kot leta nazaj, ko je iz vsakodnevnega življenja odhajal v spomin neki drag človek, me je čakal izza, ko sem se prebudila. Zunaj je sijalo sonce. To sem lahko videla, če sem se vzdignila na komolce, z jogija, ki je ležal na tleh, in se zazrla v dimnike in fasade hiše nasproti. Svetilnik in plaža, na kateri sem preživljala poletne dni, me nista več privlačila. Nekje se je izgubila ena niansa, en okus. Vonj poletne vročine in stopnjevanja se je zarezal v včeraj. Danes je bil en dolg mimohod neizkoriščenih možnosti, mrtvih ljubezni, večnega ponavljanja v praznini vmesnega časa. Proti večeru sem se zbrala skupaj. Delci besed, knjižni prijatelji, so hkrati potrdili to samoto in jo zato povečali, a prav tako se je prebudil ohranitveni nagon. Predaja je enostavna. Ko sem se vrnila iz nočnega sprehoda, sem se usedla za računalnik in ti napisala to, kar sedaj bereš.

Komu je namenjeno, zakaj napisano? Pišem sebi ali tebi, moj prijatelj? Želim strgati krinko z obraza in postati končno jaz sama. Nič več tisti in tisto, kar me privlači in snubi mojega krhkega, sentimentalnega duha. Naj se dogodi preobrazba in zagleda obličje resnice. Te begajo te usodne besede? Misliš, da drvim v brezno verskega mysticisma ali pa se še enkrat, ponovno, igracam z besedami? Čudim se, vedno znova se čudim, ko vidim, da postanejo meso. Na začetku poletja, ko sem pripotovala v to obmorsko mesto, napolnjena z meglenimi idejami in teorijo, in sedaj na koncu poletja, ko sem na printerju požela, kar sem v vmesnem času zasadila, v tem vmesnem času, zdi se mi, je minilo veliko več časa kot samo trije meseci. Tudi čas je ena od besed, s katero sem se, in se očitno še, veliko poigravam. Ne gre samo za to, kar sem spisala, kar je mimogrede, slabo in naivno, čeprav sem bila, neizkušena, prepričana, da bom le sedla in se bo Tisto izlilo samo od sebe v prekrasen slap enkratnosti in lucidnosti, ne, ne gre samo za to. Preprosto je

v vsemu zaobjeto celotno bivanje. Zopet ena od pompoznihi fraz. Čutim, da bom bliže tistemu takrat, ko se jih bom otesla, slutim, da bom tudi bliže življenju in zgodbi, ko presahne ta patetični vrelec samopomilovanja, ki se meša s samopoveljevanjem, vse skupaj pa je velikokrat enostavna egograndomanija. Tako sem zopet pri naslednji besedi, frazi, ki sicer nekaj pove, toda še več skrije, odrine v ozadje, kjer se potem kopičijo ti umetni zvarki in zastrupljajo duha.

Upam, da lahko razbereš, kaj mi je sedaj ideal. Budistični pristop je prav tako še vedno zelo aktualen. Ne zato, ker je budističen, lahko bi bilo katerokoli drugo ime, ampak zato, ker me je upoštevanje te filozofije v praktičnem življenju delalo zadovoljno, mirno in celo srečno. Seveda ne vem, ali ni bila to tudi zasluga poletja, toplote, sonca, morja... In seveda vem, da vse vpliva na vse... In seveda se ne izognem tudi večni spremembi. Čutiš, kako se misli tiščijo druga ob drugi, se prehitevajo in ustvarjajo zopet majhen kaos v tem pisanju? O sanjah ti v tem pismu ne bom pisala ničesar, to šele bi me daleč odpeljalo. V njih pa se zelo jasno prikazuje strah, eksistenčni strah. Strah pred zimo in brezdomstvom, agresija nerazvozlanih vozlov *med materjo in menoj, med njo in Stanetom, kriki, udarci, smrt*...

Sedim v temni sobi, edina svetloba je živo zelena svetloba računalniškega ekrana, ki odseva dvakrat, enkrat še iz velikega ogledala, prislonjenega na zid v tej majhni sobici zgoraj, modri in zapolnjeni s knjigami, predmeti, oblekami in že s spomini. Lahko si misliš, da na neko ljubezen. Tudi o tem kdaj drugič. Danes bi bilo to le ponavljanje starih zablod, odpiranje nezaceljenih ran. Tarnanje žrtve. New York je poln taksistov, ki so neskončno bolj odločni kot sama, ko se vzdigujem iz usmrjenih močvirij miselnih navad. Čutim, da se moram umiriti in zbrati ter zastaviti cilj. Ponovno.

Na tem mestu bi lahko nehala.

Naučil si me najti zvezdo severnico. Kmalu bom zopet gledala južno nebo. Znanje bo odveč. Zopet bom pozabila ime, dotik, vonj in besede, šepetaje izrečene v mislih. Nesmiselno postaja obupati mrtve in ni opravičila za napake, porojene v strasti ustoličevanja novih bogov. Žrtven oltar je neprestano pripravljen, nož in ovca čakata na svojega rablja. V notranjosti telesa se premikajo galaksije. Druga k drugi drsijo, vroče in nabrekle. Zazrt si v večnost nekega Znanja, ki prezira telo. Punishment. Ni vse tako vzvišeno, kot se kaže v svojih škrlatnih oblačilih, in ni vsaka občutljivost pesniški navdih. Včasih je samo premalo interesa dovolj dober odgovor na vsa vprašanja. Poklekнем pred samo seboj in se prosim, da me jasnost spoznanja ne zapusti. Komu lahko zaupam svoje sanje, ko so ljubimci mrtvi in prijatelji daleč stran? Na robu sem se obrnila, ker me je začelo zanimati, kako daleč se lahko hodi po zraku. Stopila sem na tla. Stanjšana za eno iluzijo, temnejša za poletno sonce. Nič se ni spremenilo. Še vedno verjamem v vse staro. In vem, sedaj vem, da tistega tukaj ni. Vedno izvedem presenetljive obrate. Poznam se po odločitvah. Najlepše je biti zaljubljen, norost sladke bolečine me streznjuje. Verjamem v nemogoče. Zato odhajam. Potem, ko te objame spoznanje, vedno pride prepozno, me kličeš. A tam ni nikogar več, ni mene, ni sladke bolečine, ničesar ni. In včasih, kadar ta nič postane prevelik, malo zavlačujem odločitev. Žival sem, ki ve, katere rože na travniku so strupene. Naberem ti rmāna. Prepozno, prekrivo, premalo. Neke noči, ko sem stopila na teraso, sem zagledala zvezdni utrinek. Hitrejši je bil od moje misli. Dež je škrebiljal in ropotal po strehah in med rižem in čajem sva se v domišljiji vozila po Amazonki. Ti si bil na tisti Amazonki, ki je široka, da se ji ne vidi bregov, sama sem vzdihovala v nekem od njenih rečnih rokavov. Širine in daljave si želiš, vedno, še bolj, ko začutiš, da sem v tistem rečnem rokavu. Širine,

daljave si želim in nenadoma želiš preživeti ves čas z menoj. Igra, boj, v katerem zmaga tisti, ki odhaja. Vse je odšlo. Še mnogo večje ljubezni, kot je ta, in kaj zato, če grem sedaj brat Literaturo?

Danes sem te klicala po telefonu. Morda se kmalu vidiva, misliva. V mislih si, hitro kot misel je, povem, kaj ti bom povedala. Bolje, kaj te bom vprašala. Pa je sploh potrebno? Povedati manj kot vprašati, se mi zdi. Oprosti, tiste besede na koncu pogovora so bile res neumne, ne vem, od kod so priletele na jezik. No, saj morda jih sploh nisi slišala ali jih nisi slišala tako. Koliko misli se rodi in umre v nekaj trenutkih. Kje vse sem bila sedaj. To, kar tukaj, tam piše, je le stroga, vzgojena, peljana ideja. Pisati. Veš, občutek imam, da ne bom nikoli nič napisala. Vsaj nič dokončnega. Tistega z repom in glavo, z zgodbo, s sporočilom, jasnim in nedvoumnim. Pred seboj vidim le učenje. In kako naj si učenec drzne vzeti črke in jih sestaviti v besede, jih pomešati med seboj in izoblikovati iz vsega tega Nekaj. Pusti me, da se vrnem na morsko obalo gledat valove, bele jadrnice in bele oblake. Iskat v pesku školjke in izgubljene sledi samotnih galebov. Poslušat zvoke sveta in čutiti neponovljivost vsega. Ti, ki razumeš brez besed, povej, kje in kdaj se bo zgodilo! Srečanje. Stik. Dokazilo obstoja, svetloba preleta, nasmeh spoznanja.

Vse se tako dnevno spreminja. Dan je dnevu drugačen. V enakem. Stojim ob robu ceste. Za hrbtom je trsje, majhen kanal, iz katerega smrdi po postanem morju, Semedelska cesta. Koper je bil včasih otok. Ura je tri popoldan, ljudje v avtomobilih se vozijo mimo, z dela domov. Bežen pogled na modrino morja, tam za cesto, rahlo nakodranega, proti horizontu vedno temnejšega, samo dodatno potrdi spečo srečo. Nad zvonikom v starem delu mesta se dviga ogromen oblak. Veter mi odnaša lase, hlače, misli, tja nekam daleč, blizu. Vem, da bo kmalu kdo ustavil, in vem, da ne bo zanimiv. Vem, kako vidi, ko zagleda ob cesti žensko, ki štopa. Ni tako, a je tako. V petnajstih minutah zvem vso zgodbo. Toda saj samo slišim besede, vidim zunanost, vonjam telo, razumem skozi preteklo. Ubijam zlate molje, ki letajo okoli mene. Čudim se hitrosti, s katero pozabljam na vse. Ljubezen, ljubezen nad vse. Toda ni tako preprosto. Vse je zelo enostavno. Stegujem roke za idealom in vidim, da manjka, veliko še manjka. Ideal, ki ga ne bom nikoli dosegla. Vedno znova na poti, že v cilju.

Tudi zato je z besedami težko povedati karkoli. Veš, čutim, da se tako, kot se, ne da nič prehiteti, a želela bi imeti znanje takoj, že ta hip, se prav to tudi ne more doseči skozi razumevanje besed, skozi teorijo. Pravzaprav je pomemben namen. Zakaj nekaj hočeš. Odgovor je na prvi pogled zelo jasan. Toda v razlogu se skriva ves človek, vsa pisana paleta misli, občutkov, izkušenj, želja. Stopiti na duhovno pot in hoditi skozi različne tehnike, vedno višje, dalj, ali ne pomeni to tudi biti vedno bolj tam in vedno manj tukaj? Lažne dileme. Čutim. Vem še ne. Manjka gotovost. Včasih.

Način življenja v teh treh mesecih me je polepšal. Temna barva kože, ki je napeta in zdrava, hvala ti za tablete, oči, ki se svetijo, bele in čiste, lasje, dolgi in voljni. Edino zobje, teh si ne morem urediti sama, motijo lepoto. Nekomu, Moškemu, bi jo poklonila. Preplavljena sem z dolgim, nežnim vzdihom slasti in skupnega odpiranja in sprejemanja. Uživanja, svobode in zavesti. Očitno še ni čas za to. Naokoli so le možici in otroci. Nekdo meditira, manipulacija je blizu, odločitev potrebna. Igre, ki me ne zanimajo dovolj. Vrnem se k sebi, sem sploh kdaj odšla kam stran, zaprem svojo lupino, zazrem se v tisto, kar je. In vidim. In je vseeno. In sem v trenutku bolj cela, bolj mirna, bolj svoja. Spregled osvobaja. Kar ni, ni, in kar je, je. Enostavno, kot veter, kot morje, kot sonce.

Danes je drugače, čutiš? Nikoli ni bilo še tako. Spodaj je poln krožnik fig,

orehi in lešniki, glasba prijateljev in knjige modrecev. Naokoli je noč, polna zvezd. Mesec je na polovici. Pojdiva na sprehod in hodiva dolgo, dolgo preko travnikov in njiv, vse rdeče rjavih, mimo obteženih vinogradov, dol do morja. In na koncu, tišina.

Popisane pole belega papirja, toda še začela nisem pisati. Utrinki, slike iz davne preteklosti, iz začetka spomina, iz preteklosti pred preteklostjo. Vroč dan je in oleandri cvetijo. Mama trka na vrata hiše ob morju. Kdo živi tam? Njena prijateljica, znanka, ljubimec...? Vedno najdemo tisto, kar iščemo, v navidezno kaotični sliki zagledam severnega medveda, metulja, psa, mačko, slona... Spomnim se, da smo se učili hoditi skozi svetove odraslih s pomočjo arhetipov. Vodnar je bil star mož, ki je iz posode, ki jo je držal pod pazduho, zlival vodo v vodo. Žejna sem.

Jokala sem na obali, zopet, od vsega lepega. Brala sem HM in bilo je, kot da berem sebe. Ali je sploh lahko kako drugače? Vse naokoli je bila božja prisotnost, in to je bilo tako preprosto in očitno. Nobena verska blaznost se me ni lotevala, le mir, vsemir. Vsemir. Vse je v tem trenutku in zavest o zavedanju tega je dobila rahel priokus... Ni imena za to. Pravi, da gre le za vzpostavitev odnosov s sebi enakimi, z dušami, ki so si blizu. Ni potrebno igrati karkoli. Ni potrebno strašiti kogarkoli. Vzemi liro in zaigraj srebrni ton. Iznad vsega je glasba. Brezkončna glasba. In iz vseh ran je potrebno izvleči le glasbo. Vsaka njegova beseda je bila testament, in čeprav bo odšel tja, kamor odhaja vse, kamor so odšli dragi ljubimci, sorodniki in živali, to ničesar ne spreminja. Zopet sem zaslišala morje, ki je brez odmora butalo ob obalo, golob se je predrzno sprehodil blizu, čisto blizu, še bliže, potem je prišel še en. Neki galeb je nekoč stal na skali in gledal rojstvo pozabe. Golobi se sedaj sprehajajo in zobljejo ostanke. Globoko vdihnem vonj po soli, s hrbtom obrnjena stran od drugih kopalcev vidim ulice Beograda, kovano ograjo, izza katere se je bohotil skrivnosten vrt, polpark. Hodila sva mimo vogalov starodavne vile in se gledala z vedno manj razumevanja. Motorji starih predsodkov so besno tulili, pokopavali smo še enega nerojenega otroka. Če se drevo nadaljuje v sadež in sadež v človeka in ta v zemljo in zemlja v drevo, če voda pada na zemljo in listi dihaajo zrak, kje je ogenj, ki očisti, prečisti vse skupaj? Esenca. Per aspera ad astra. Postavljajci lažnih znamenj se nasmihaajo, ne oziraj se nanje, poslušaj svojo liro, svoj srebrni ton in bodi močen!

Rozanovljev mi je pomahal s svojo Metafiziko seksa, za hip, potem je v spominu ostal le pisk transibirskega vlaka. Kmalu se bom prepustila sanjarjenju, morda si izmislim tvoj prihod. Resničnejši bo od resničnega. Ha, ha. Veliko bolj zanimivo bo, kot raziskovati življenja uspešnih zablod. A vseeno se vprašam, kaj sanjaš? V katere pokrajine stopaš, kakšnim preizkušnjam si izpostavljen, kateri boj bojuješ? Si neustrašen, gledaš v oči ali bežiš. Poslušaj glasbo nebes in si obsijan z zlato svetlobo, ko kot ptič osvobojen preletavaš zelene gozdove, ali kot krt riješ globoko pod zemljo, brez zraka, poln tesnobe in čudne bolečine? Tvoje budno življenje lahko vidim skozi majhna in velika opravila, rituale, ki jih vsakodnevno izvajaš, toda dežela misli, ki te spremljajo in jih rojevaš, ko spis, je obema skrita. Ne ti ne jaz ne veva o tem ničesar, le tvoj molk, tvoj beg, tvoja ravnodušnost, ves ti, si zasajen v njih, v sanjah.

Skozi čas in prostor, iz spomina, a nikoli ni izginil, nisi izginil, je priplavalo na površje – kaj? Tvoja podoba, njegova podoba? Podoba, ki nisi ti, ki je On, iz tistega prostora in časa, iz spomina. Ki je plod domišljije in srečanje z živim človekom. Ozke, majhne ustnice, na veliki glavi oči, ki prebadajo, božajo, odpuščajo, prikle-

pajo, zazrte v dalj in nebo. Iščem besede zato, ker ne vem, kaj povedati. Opisati nekaj, morda ta trenutek, resničnost tega trenutka, njeno pojavnost, sedečo na kamenju, na obali. Misli pa potujejo in hočejo priklicati neke druge misli, neke druge ljudi. Zgoraj so fige in grozdje, tukaj veter in morje.

Združiti tisto, kar sem, s tistim, kar pišem. Kdaj je bilo najlepše? Vedno takrat, kadar sem verjela. Verjela.

Clovek lahko ponovno dobi svojo nedolžnost, če ponovno doseže svobodo. Svoboda pomeni smrt avtomata. Pusti službo, ženo, moža, otroke, društva, zapusti celo to misel, da to zapuščaš, in delaj v skladu s seboj. Odkrij se pred samim seboj. Naredi korak tja preko – izgubiš lahko le življenje – novo rojstvo. Sam sebi si največji sovražnik, sam sebi edini rešitelj. Previden bodi, pazi, kaj si želiš, kaj sanjaš, ko zapreš oči. Prosim te, ne pozabi, da je vse, prav vse pomembno. Najmanjša misel, nepomemben dogodek, in, poglej, cel svet to občuti. Svoboda je velika odgovornost. Ne pozabi tega, naslednjič, ko bova mirno in polna laži bežala drug od drugega. Ravnodušno čakajoč ravnodušnost.

Želja ponoviti trenutke sreče, miru, zadovoljstva, ekstaze, transa, norosti, zavzetosti polnosti, eteričnosti, strasti, erotičnosti in (brez) mejnosti – in se izogniti nesreči, nemiru, nezadovoljstvu, žalosti, plitkosti, povprečnosti, slabosti, sebičnosti, zavisti, vse to je butalo v vedenje, da iz potopa iluzij raste ekstaza.

Biti zaljubljen... biti popolnoma sam...

Ni konca, ker ni začetka, ki se izgublja v megli daleč nazaj, še bolj v druga življenja. Zapiraš oči in greš, kot rak, nazaj. Do kam? Kje je začetek? Hočeš vedeti, kdo si vse že bil? Vse si že bil, le to, kar si v tem trenutku, to še nisi bil. Neponovljivo.

Sama, končno sama. Brez naslova, brez cilja, brez misli, želja in spominov. Sama na obali Jadranskega morja. Postavljena v ropot odhajajoče ribiške barke in butanje valov, v neke druge prihode, v neke vode, med neke oblake. Vsak dan je – kaj? Nov, star, podoben? Kaj pa jaz vem. Morda nov. Danes je sonce in sama sem. Star. Včeraj sem bila prav tako na tej obali in motorji grabežljivih ptic so orali ledino morja. Podoben je zato, ker se ne spreminjam. Na nebu so razpotegnjeni obrazi okamenelih mož z Velikonočnih otokov.

Sama sem. Kričim v sebi in se čudim, ker še kričim. Gologlavi moški poznih srednjih let, ki živi na barki, je prav tako sam. Cel svet je S.a.m. Najnaravnejše stanje torej. In na koncu bom prav tako sama. Toda o tem ne bom razmišljala. Stopila se bom z vsem, postala vse.

Majhne bele jadrnice so danes izplule na odprto morje. Zaprem oči in vidim narcisa, ki leži na napihnjeni blazini. Banalnost vprašanja mi oži svet. Okus sanj je blizu. Iskala sem te v Šentvidu, v blokkih, med zelenjem in v stanovanjih, kjer so živeli tuji ljudje. Nikjer ni več doma. Povsod je. Nekje je polovica, nekje na tem svetu. Loči naju oblika življenja, ki ga živiva, a le navidezno. Tebe izločim kot meduzo. Ranljiva in neobčutljiva. Istočasno. Sama sem.

Ne premaknem ničesar, če ono samo to noče. Ne omrežim duha, ki gleda skozi, ne spletam krhkih rogljičev in slanih prest za tiste, ki pijejo pivo in belo kavo. Ne razumeš besed. Tudi sama jih ne. Sonce žge, poletje je izza. Sama sem.

Dva pola si stojita, morda ležita ali sedita, lahko tudi lebdita, nasproti. Realizem čiste praktičnosti in nebeške širjave brezbesednega Vsega. Pripovedujem ti zgodbi, zaletavam se v elastično kopreno lastnih želja in strahov, vedno manj je enega in drugega in to vem in vem, da ti veš. Žrtev sem, ker si ti prevzel vlogo

rablja. Tih si, skrivnosten. Zato, ker si tih. A vseeno. V trenutku lahko raztrgam podobo o tebi in jo spustim v veter. Ni te. In to veš. Zapolnjujem praznino življenja. Izmišljujem si opravila. Ničesar se me ne more dotakniti, ker tudi mene ni. Celo večnost lahko opazujem dva metulja, s pogledom hodim za odhajajočim fantom s psičkom. Stvari le opisujem. Cesta je blizu, rmanove vejice leže pred menoj, majhne in krive, prašne in dišeče. Kaj me zanima, če se spremeniš v času, ki je pred teboj, popolnoma? Čemu skrbi za tisto, kar je zunaj? Petelin poje in se ne sprašuje po jutru. Henry je bolj živ od tebe. Sama sem. In to vedenje osvobaja.

Sedaj naju ločijo daljave odletelih želja in slab spomin in šibka ljubezen in polnost novega in glasba na kasetofonu in včerajsnji, današnji, jutrišnji dan in samota izbora in neskončnost neumnosti in umrlo morje in vse igre sveta in neizgovorjene besede in prevarani možje ter žene in spodnji prostori bara »don't smoke in bed« poje večer izza okna umitega, očiščenega, zloščenega. Nepotrebno povzroča zgago, še je, a v odhajanju. Na dnu lijaka, na najožjem delu ležim zleknjena na kamenju. In pravim:

»Zaprte oči, polno pest draguljev imam, ležim na kamenju! Oj, voda!

JANEZ: Čigava?

LOJZE: Last sveta matere Cerkev.

Država nam jo je vrnila.

JANEZ: Kaj?

Še nisi? Nikoli ni bila država.

LOJZE: Ne delaš doma? Saj in po noči.

Ja, vrtovka.

LOJZE: Ni ti res, praviš, da nisi nikoli? Saj in po noči.

Ja, vrtovka.

LOJZE: Štisi! Sem glas, ki je bil v tvojih ustih.

Samopripovedje omejeno na eno osebo.

JANEZ: In takoj.

Tri četrtine njegovega časa.

LOJZE: Klicni ste hudičevski.

Pomni se, Janez, tvoj glas.

JANEZ: To ni dramski projekt, to je stvar.

To je univerzalno gledališče, enajst je v tvojem glasu.

LOJZE: Čarjavec domov, tvoj glas.

JANEZ: Mar se jim.

LOJZE: Seveda ne.

Če bi ljudje to slišali, bi se jim zdelo, da so v tvojem glasu.

JANEZ: Mar se jim.

LOJZE: Seveda ne.

Če bi ljudje to slišali, bi se jim zdelo, da so v tvojem glasu.

JANEZ: Mar se jim.

LOJZE: Seveda ne.

Če bi ljudje to slišali, bi se jim zdelo, da so v tvojem glasu.

JANEZ: Mar se jim.

LOJZE: Seveda ne.

Če bi ljudje to slišali, bi se jim zdelo, da so v tvojem glasu.